

Financování projektů 7.RP

1. Úvod

Evropský parlament a Rada EU oficiálně podepsaly pár dní před Vánocemi konečné znění legislativních dokumentů 7.RP, konkrétně rozhodnutí o 7.RP¹ spolu s nařízením o pravidlech účasti v 7.RP²; samotná Rada pak ještě schválila rozhodnutí o jednotlivých specifických programech (SP). Tím byly splněny podmínky, aby Sedmý rámcový program EU pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace mohl být zahájen, což se stalo 22. prosince 2006 vyhlášením výzev pro podání návrhů projektů. Další specifické dokumenty 7.RP, z nichž nejdůležitějším je modelová grantová smlouva, však Komise nestihla do konce roku dopracovat do finální podoby, budou proto ještě doladovány v prvních měsících roku 2007.

Modelová grantová smlouva (MGA – Model Grant Agreement) je tvořena souborem dokumentů sestávajících ze základní smlouvy a několika příloh (I-VII), jimž je třeba věnovat stejnou pozornost, jako základnímu textu. I když vůdčím mottem 7.RP je zjednodušení, nebylo možné vytvořit jednotnou všeobíhající grantovou smlouvu. Existuje tedy 1) obecná MGA³, 2) MGA pro akce Marie Curie (SP Lidé) a 3) MGA pro akce ERC (SP Myšlenky). Přestože konečná verze MGA ještě není k dispozici, základní podmínky a pravidla účasti v projektech 7.RP jsou stanoveny a jejich výraznější změny jsou velmi nepravděpodobné. V tomto článku se zaměříme především na ustanovení obecné modelové grantové smlouvy, a to na finanční pravidla, osvědčení o finančních výkazech⁴ a na nový garanční fond.

2. Finanční příspěvek

Finanční příspěvek Společenství bude u naprosté většiny grantů založen na **náhradě uznatelných⁵ nákladů** (a to plně nebo částečně), může však mít i podobu financování **pevnou sazbou** nebo **paušálními částkami**; přípustná bude i kombinace náhrady uznatelných nákladů s pevnou sazbou nebo paušální částkou. Pro úplnost - finanční příspěvek Společenství může mít rovněž podobu stipendií nebo cen.

Náhrada uznatelných nákladů je principem známým z 6.RP. Změna se týká především subjektů, které používaly v minulém programu tzv. model dodatečných nákladů (AC). V 7.RP budou tyto instituce nově vykazovat celkové (nikoliv pouze dodatečné) přímé náklady projektu, tedy i **mzdy stálých zaměstnanců**. Pro vykazování nepřímých nákladů projektu dovolují nová pravidla několik možností (viz dále).

Způsob financování nepřímých nákladů projektů 7.RP byl jedním z bodů, který byl Komisí, Radou a EP nejdéle diskutován. Obavy, že instituce používající AC model v 6.RP na tom budou s novými pravidly v 7.RP hůře, vedly ke kompromisnímu ujednání: Původně se předpokládalo, že Komise sama stanoví výši všech pevných sazeb na nepřímé náklady. Nakonec však EP a Rada prosadily, že výše pevné sazby vztahující se na instituce neschopné vykazovat skutečné nepřímé náklady projektu bude zakotvena přímo v pravidlech účasti, nikoliv až v modelové grantové smlouvě. EP a Rada tak daly jasné mantinely pro tvorbu modelové grantové smlouvy, která je plně v rukách Komise (s členskými státy je pouze konzultována).

¹ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_412/l_41220061230cs00010041.pdf

² http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_391/l_39120061230cs00010018.pdf

³ Včetně přílohy III pro výzkumné infrastruktury, výzkum ve prospěch MSP a ERANET

⁴ Certificate on the financial statements (v 6.RP byl používán termín „audit certificate“)

⁵ Používán je i výraz „způsobitelné náklady“

2.1 Maximální podíl na financování

V případě **činností výzkumu a technologického rozvoje** může finanční příspěvek Společenství dosáhnout maximálně 50% celkových uznatelných nákladů. Výjimkou jsou neziskové veřejné subjekty⁶, instituce středního a vysokoškolského vzdělávání, výzkumné organizace⁷ a malé a střední podniky, u nichž může příspěvek Společenství dosáhnout maximálně 75% celkových uznatelných nákladů.

Změna oproti původnímu návrhu pravidel účasti v 7.RP se týká **bezpečnostního výzkumu**: Zejména na podnět EP bylo schváleno, že příspěvek Společenství pro činnosti výzkumu a technologického rozvoje v oblasti bezpečnosti může rovněž dosáhnout až 75% (nehledě na právní formu účastníka), a to v případě rozvoje schopností v oblastech s velmi omezenou velikostí trhu a nebezpečím „selhání trhu“, a pro urychlený rozvoj zařízení v reakci na nové hrozby. Aby mohla být účastníkům přiznána vyšší míra podpory, musí prokázat v návrhu projektu, že jsou tyto podmínky splněny.⁸

U **demonstračních činností** může finanční příspěvek Společenství dosáhnout až 50% celkových uznatelných nákladů.

V případě **dalších činností** nejmenovaných výše, jako je odborná příprava, koordinační činnosti (nikoliv však koordinace výzkumu), navazování kontaktů, šíření výsledků (včetně publikací) a manažerské činnosti, může finanční příspěvek Společenství dosáhnout až 100% celkových uznatelných nákladů. Do manažerských činností spadají i náklady na osvědčení o finančních výkazech a metodologii a péče o konsorciální smlouvu, pokud jsou povinné.

U činností souvisejících s akcemi „**hraničního**“ **výzkumu** (akce Evropské výzkumné rady - ERC), **koordinačními a podpůrnými akcemi a akcemi na podporu odborné přípravy a profesního rozvoje výzkumných pracovníků** (akce Marie Curie) může finanční příspěvek Společenství dosáhnout až 100 % celkových uznatelných nákladů.

Při stanovení finančního příspěvku Společenství se vezmou v úvahu uznatelné náklady a příjmy projektu. Příspěvek Společenství nesmí vést k zisku, jeho výše tedy nepřesáhne celkové uznatelné náklady projektu mínus příjmy projektu⁹.

Modelová grantová smlouva 7.RP povoluje převod finančních prostředků mezi jednotlivými činnostmi a partnery v průběhu projektu a umožňuje tak modifikovat původní předběžné rozdělení rozpočtu uvedeného v příloze I grantové smlouvy za podmínky, že úkoly stanovené ve stejné příloze budou splněny. Co však není povoleno, je převod prostředků z té části projektu, jejíž forma grantu byla stanovena jako náhrada uznatelných nákladů, na části projektu, které jsou Evropskou komisí propláceny formou paušální částky.

⁶ „Veřejným orgánem“ se rozumí jakýkoli právní subjekt, který je jako takový definován vnitrostátním veřejným právem, jakož i mezinárodní organizace.

⁷ „Výzkumnou organizací“ se rozumí právní subjekt založený jako nezisková organizace, pro níž je provádění výzkumu nebo technologického rozvoje jeden z jejích hlavních cílů.

⁸ V modelové grantové smlouvě je vyšší míra financování pro bezpečnostní výzkum řešena zvláštní doložkou č. 23.

⁹ Příjmy mohou mít formu 1) finančních převodů nebo materiálních příspěvků poskytnutých třetí stranou ve prospěch příjemce grantu; 2) příjmů vzniklých z projektu (přesná definice v článku II.17 MGA).

Maximální míry příspěvku Společenství (procentní podíl uznatelných nákladů)

	Výzkum a technologický rozvoj (zahrnuje koordinaci vědeckých činností)	Demonstrační činnosti	Další činnosti specifikované v příloze I grantové smlouvy
Sítě excelence	50% 75% ¹		100%
Projekty založené na spolupráci	50% 75% ¹	50%	100%
Koordinační a podpůrné akce²			100%

¹V případě neziskových veřejných subjektů, institucí středního a vysokoškolského vzdělávání, výzkumných organizací a malých a středních podniků.

²V případě koordinačních a podpůrných akcí může náhrada nepřímých uznatelných nákladů dosáhnout maximálně 7% přímých uznatelných nákladů, vyjma nákladů na subdodávky.

Grantový systém je založen na principu neziskovosti a spolufinancování. Účastníci vykazují celkové uznatelné náklady organizace na projekt a Komise část těchto nákladů podle daných pravidel refunduje. Kterékoliv „kategorie nákladů“ tak mohou být institucí hrazeny zcela nebo částečně z vlastních zdrojů (např. režie nebo platy zaměstnanců). I ty režimy financování, které jsou zdánlivě Komisí hrazeny ze 100%, ve skutečnosti vyžadují spolufinancování. Například přímé náklady u koordinačních a podpůrných akcí jsou sice hrazeny ze 100%, avšak příspěvek Společenství na nepřímé náklady je omezen na 7% přímých uznatelných nákladů, což rozhodně nepokrývá veškeré nepřímé náklady na projekt.

2.2 Vykazování nepřímých nákladů

Konečná verze pravidel účasti v 7.RP stanovuje, že neziskové veřejné subjekty, instituce středního a vysokoškolského vzdělávání, výzkumné organizace a malé a střední podniky, které nemohou s jistotou stanovit své skutečné nepřímé náklady, si při účasti ve výzkumném projektu mohou zvolit pevnou sazbu ve výši 60 % celkových přímých uznatelných nákladů. To však platí jen pro granty udělené v rámci výzev k předkládání návrhů projektů s uzávěrkou do konce roku 2009. S cílem motivovat jmenované subjekty k přechodu na vykazování skutečných přímých i nepřímých nákladů je dále v pravidlech účasti uvedeno, že pro granty udělené v rámci výzev s uzávěrkou od roku 2010 stanoví Komise novou úroveň pevné sazby na nepřímé náklady. Ta bude dosahovat minimálně 40%. Za zdůraznění stojí, že výše pevné sazby na nepřímé náklady se nebude měnit během projektu. Pokud bude např. v roce 2008 udělen grant na víceletý projekt se sazbou na nepřímé náklady 60%, zůstane tato sazba zachována po celé období projektu.

Jiné než výše jmenované subjekty, se mohou rozhodnout, zda budou vykazovat plné nepřímé náklady nebo zda využijí možnosti pevné sazby na nepřímé náklady stanovené na 20% celkových přímých uznatelných nákladů. Oproti 6.RP, kdy velké firmy musely v každém případě účtovat skutečné náklady, se v 7.RP jedná o možnost volby.

Vraťme se ještě k vykazování skutečných nepřímých nákladů. Během vyjednávání legislativních dokumentů 7.RP přišla Rada s návrhem zjednodušené metody výpočtu nepřímých nákladů. Snahou bylo usnadnit vysokým školám a jiným subjektům, které byly doposud zvyklé používat model AC, přechod na vykazování plných nepřímých nákladů. Tato možnost byla následně začleněna do pravidel účasti v 7.RP a dále specifikována v modelové grantové smlouvě. Jak se však ukázalo na jednání zástupců členských států s Evropskou komisí o MGA, není dosud přesně jasné, co se pod pojmem zjednodušená metoda výpočtu nepřímých nákladů skrývá.

Návrh MGA praví, že účastník projektu může použít zjednodušenou metodu výpočtu svých nepřímých uznatelných nákladů na úrovni svého právního subjektu, je-li to v souladu s obvyklými účetními a manažerskými zásadami a postupy. Použití této metody je však akceptovatelné pouze v případě, že nedostatek analytického účetnictví nebo zákonná povinnost používat jednoduché účetnictví¹⁰ znemožňuje přesnou alokaci nákladů. Zjednodušená metoda musí být založena na **skutečných nákladech** odvozených z finančních účtů v dotčeném období. Dá se předpokládat, že diskuse o zjednodušené metodě výpočtu budou i nadále pokračovat. Několik členských států již zahájilo bilaterální jednání s Evropskou komisí o vlastní metodě výpočtu režijní sazby s cílem ujistit se, že zamýšlené „zjednodušení“ bude pro Komisi akceptovatelné.

Podobně jak známo z minulého RP, i v 7.RP platí, že subjekt využívající možnosti pevné sazby na nepřímé náklady se bude moci později rozhodnout pro vykazování skutečných nepřímých nákladů (včetně zjednodušené metody). V takovém případě však musí tento způsob vykazování nepřímých nákladů použít u všech následujících projektů 7.RP.

Pokud jde o nepřímé náklady, zbývá ještě zmínit výši pevné sazby pro koordinační a podpůrné akce. Návrh modelové grantové smlouvy stanoví, že v případě těchto akcí budou nepřímé náklady uhrazeny maximálně do výše 7% všech přímých uznatelných nákladů. Většina zástupců členských států sice vznesla proti takto nízkému číslu výhrady, ale zdá se, že Komise svůj návrh nezmění.

Pro úplnost si dovolím malé odbočení na modelovou grantovou smlouvu pro akce Evropské výzkumné rady (ERC). Pro tuto zcela novou oblast RP bude s největší pravděpodobností platit, že náhrada nepřímých nákladů nepřesáhne 20% všech přímých uznatelných nákladů.

2.3 Platby

Režim zálohových plateb by měl v 7.RP doznat výrazného zjednodušení. Během vyjednávání projektových partnerů s Evropskou komisí o konečné podobě grantové smlouvy bude dohodnuta mj. výše zálohové platby. Obecně se předpokládá, že zálohová platba bude činit přibližně 150% průměrného příspěvku ES na jedno období.¹¹ Vše však záleží na povaze projektu. Pro stanovení výše zálohové platby je třeba vzít v potaz, že z ní bude ihned odečtena částka ve výši 5% celkového předpokládaného příspěvku Společenství, která bude převedena do garančního fondu (viz dále).

Po skončení každého období pak Komise vyplatí účastníkům projektu průběžnou platbu¹², která koresponduje s částkou vykázanou za dané období a akceptovanou Evropskou komisí. Součet zálohové platby a všech průběžných plateb po dobu řešení projektu přitom nesmí přesáhnout 90%¹³ maximální výše celkového příspěvku Společenství. Po skončení posledního zúčtovacího období pak Komise vyplatí konečnou platbu finančního příspěvku ES.

¹⁰ cash-based accounting

¹¹ Průměrný příspěvek = předpokládaný celkový příspěvek Společenství / počet období

¹² Interim payment

¹³ Komise ve skutečnosti zadrží 15%: 10% + 5% v garančním fondu (příspěvek do garančního fondu je vnímán jako součást zálohové platby).

3. Osvědčení o finančních výkazech

Výrazné zjednodušení přinesly nové podmínky 7.RP ohledně vystavení osvědčení o finančních výkazech. Povinnost předložit Komisi osvědčení o finančních výkazech budou mít pouze ti partneři projektů 7.RP, jejichž finanční příspěvek Společenství formou náhrady uznatelných nákladů¹⁴ činí nebo je vyšší než 375.000 euro. Partneři, jejichž příspěvek Společenství na jeden projekt nedosáhne této výše, nebudou muset předkládat žádné osvědčení o finančních výkazech. Ostatní partneři budou osvědčení předkládat pokaždé, když kumulovaný příspěvek dosáhne zmíněné výše nehledě na to, zda se jedná o průběžnou platbu nebo platbu konečnou. Výjimku tvoří projekty s příspěvkem převyšujícím 375.000 euro ale s délkou trvání 2 roky či méně, u nichž stačí předložit v každém případě jen jedno osvědčení na konci projektu. Změnou oproti 6.RP je i skutečnost, že osvědčení o finančních výkazech bude mít Komise stanovenou formu (formulář D - příloha VII grantové smlouvy).

Novinkou je dále i ustanovení, že účastník projektu může předložit Komisi (pokud ta s tím předem souhlasí) ke schválení osvědčení o metodologii, kterou používá při přípravě finančních výkazů, týkající se jak osobních, tak režijních nákladů a souvisejících kontrolních systémů. Toto osvědčení musí být vyhotoveno ve stanovené formě (formulář E – příloha VII grantové smlouvy) a ověřeno externím auditorem¹⁵. V případě, že Komise osvědčení o metodologii akceptuje, odpadá pro tohoto účastníka povinnost poskytovat osvědčení o finančních výkazech na průběžné platby. To se však netýká platby konečné. Je třeba zdůraznit, že toto ustanovení je zamýšleno primárně pro instituce, které mají velmi vysoký počet účastí v projektech RP (řádově sto a více).

Netřeba připomínat, že stejně jako v 6.RP, bude i v 7.RP Komise vymáhat nemalé odškodné v případě navýšení výdajů a následného obdržení neoprávněného finančního příspěvku ES.

4. Garanční fond

Dobrou zprávou především pro podnikatelský sektor je skutečnost, že v 7.RP byla zrušena tzv. kolektivní finanční odpovědnost¹⁶ známá ze 6.RP. Namísto toho byl v novém rámcovém programu Evropskou komisí zřízen účastnický garanční fond, jehož mechanismus fungování je následující: Ze zálohové platby každého projektu 7.RP bude odečtena částka představující 5% předpokládaného maximálního příspěvku Společenství pro daný projekt. Tyto prostředky budou následně převedeny do garančního fondu, kde budou po celou dobu trvání projektu generovat úroky. Tyto úroky budou použity na krytí případných ztrát všech řešených projektů.

Pokud např. jeden z partnerů poruší své závazky a dluží Společenství určitou částku, a pokud se zbývající partneři projektu dohodnou na tom, že chtějí v projektu pokračovat bez změny jeho cílů, Komise převede z fondu dlužnou částku koordinátorovi projektu. Zbývající partneři tak mohou pokračovat v práci na projektu bez velkého zdržení. Komise však pochopitelně bude i nadále vymáhat dlužnou částku od partnera neplnícího závazky. Podobně v případě, že jeden z partnerů bude dlužit Společenství určitou částku u již skončeného projektu, Komise si může tuto částku vybrat ze garančního fondu.

¹⁴ Pro paušální sazby a pevné částky by nemělo být požadováno osvědčení o finančních výkazech vůbec.

¹⁵ V určitých případech kompetentním státním úředníkem.

¹⁶ V 6.RP někteří účastníci projektu přebírali finanční odpovědnost za své partnery ve stejném konsorciu.

Na konci projektu bude společně s konečnou platbou všem partnerům z fondu vrácena stejná částka, jakou do něj původně vložili. Pokud má však některý z partnerů dluh vůči Společenství, bude mu tato částka od jeho příspěvku do fondu odečtena. Garanční fond operuje na úrovni celého 7.RP, nikoliv na úrovni jednotlivých projektů. Může se tedy stát i účastníkům úspěšného projektu, že ve chvíli, kdy jsou prostředky partnerům v konsorciu vraceny, nebude ve fondu dostatek prostředků (= generované úroky nestačily na pokrytí ztrát a musely být použity příspěvky účastníků projektů). V tomto případě Komise může odečíst z částky vracené účastníkům projektu maximálně 1% finančního příspěvku Společenství. Odečet se však nevztahuje na veřejné subjekty, právní subjekty, jejichž účast na nepřímé akci je zaručena členskou nebo asociovanou zemí, a instituce středního a vysokoškolského vzdělávání.

Garanční fond bude Komisí považován za dostatečnou záruku; od účastníků by tedy neměly být vyžadovány žádné další záruky nebo zajištění.

Marie Kolmanová
CZELO-Česká styčná kancelář pro VaV
Technologické centrum AV ČR
kolmanova@tc.cz

Brusel, 2. ledna 2007